

Zelf een gedicht maken

Voor deze les bekijken we een gedicht van Annie M.G. Schmidt, de schrijfster van beroemde boeken als *Otje*, *Abeltje*, en *Pluk van de Petteflat*. Ze schreef ook heel veel gedichtjes, en dit is er een:

De heks van Sier-kon-fleks

Dit is de heks van Sier-kon-fleks,
ze woont in Kopenhagen.
Iedere dag doet zij wat gek
en alle mensen klagen:
O, wat een heks,
wat een akelige heks,
hoe lang moet dat nog duren?
Wie wil de heks van Sier-kon-fleks
voorgoed het bos in sturen?

Op zondag neemt zij de kolonel
en tovert hem om in een mokka-stel.

Op maandag doet zij niet zoveel,
dan jakkert zij op haar bezemsteel.

Op dinsdag eet zij een schooljuffrouw
en laat het verder maar blauw-blauw.

Op woensdag neemt zij het mokka-stel
en tovert het om in een kolonel.

(De vreugd is maar van korte duur:
hij zit nog onder het glazuur.)

Dat is een grappig onzin-gedicht.

In deze les gaan we het eens heel precies bekijken, zodat je zelf je eigen onzin-gedicht kunt maken. Moeilijk? Niet als je begrijpt hoe het werkt!

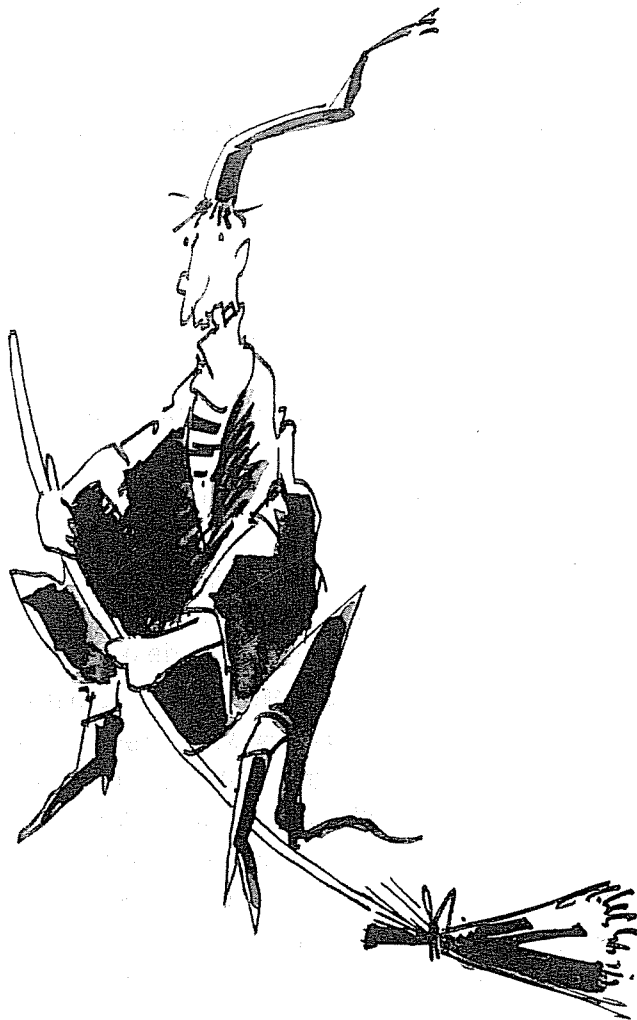
Op donderdag neemt zij het dameskoor
en schuift het onder de voordeur door.

Op vrijdag bijt zij de griffier
en wikkelt hem in vloepapier.

Op zaterdag gaat zij in het bad,
zodat het in de rondte spat,
en verder speelt zij met haar kat
het spelletje van 'wie doet me wat'.

Dit is de heks van Sier-kon-fleks,
zij woont in Kopenhagen.
Alle mensen staan perpleks
zoals die heks kan plagen.
O, wat een heks,
wat een griezelige heks,
't is niet om te verdragen.
Wie wil de heks van Sier-kon-fleks
voorgoed het bos in jagen?

Zelf een gedicht maken

Zelf een gedicht maken

Opgave 1.

Zie je dat Annie Schmidt een heel strakke structuur heeft gebruikt voor dit gedicht?
Wat zijn de twee belangrijkste structuur-elementen?

Kijk eerst rustig zelf, maar het antwoord staat hier onder. Alleen, als je het zelf vindt is het veel leuker!

Het eerste element is een bijzonder *woord*. Welk woord, denk je?

Het tweede vind je in de stukjes van het gedicht die telkens uit twee regeltjes bestaan.

Gevonden?

1. Het bijzondere woord is: Sier-kon-fleks. Dat is een grappige manier om een bestaand woord te schrijven: het woord 'circonflexe'. Dat betekent het accent op een woord als Côte d'Or- chocolade: het 'hoedje' op de o.
Dit woord heeft de hoofdpersoon van het gedicht opgeleverd, want heks rijmt op sier-kon-fleks. Zo zou je zelf ook een begin voor je gedicht kunnen maken, bijvoorbeeld: de Gnoe van Ratjetoe. Of: de Dwerg van 's-Heerenberg. Wat je daarvoor nodig hebt is een lang, grappig woord (Ratjetoe, 's-Heerenberg...) en een kort woord (van een lettergreep) dat daarop rijmt en dat iets levends aanduidt (want het moet de hoofdpersoon van je nieuwe gedicht worden).
2. De bijzondere structuur is, dat het gedicht alle dagen van de week gebruikt. Zo heb je zeven keer (zeven dagen) twee regeltjes, waarin iets (raars!!) van de hoofdpersoon gezegd wordt.

Aan het werk!

1. Hiervoor kun je het best een schemaatje maken om je ideeën op te schrijven. Je hebt nodig: een heleboel woorden van een lettergreep die onderwerp van je gedicht kunnen worden, én een heleboel rare woorden van drie lettergrepen. (woordenboek erbij? dat helpt soms. Of de krant). Je schema wordt dus zo:

DE _____ VAN _____

In de eerste kolom passen woorden als:

nimf - dwerg - non - kat - boer - juf - reus - muis - spin - baas

Bedenk er zelf nog heel veel bij! Gewoon opschrijven in de eerste kolom.

Zelf een gedicht maken

In de tweede kolom passen woorden als:

wentelwiek - alpenwei - reuzenrad - carnaval - pindakaas

Maar ook plaatsnamen als:

Cadier en Keer - Heerhugowaard - Winterswijk

Of echt onzin-woorden als:

rafelhaar - rommelberg - kladderadatsj - rimramruts

(ze mogen ook wel wat meer lettergrepen hebben):

Zit-niet-aan-je-neus (Dan krijg je: de REUS van ZIT-NIET-AAN-JE-NEUS ...)

Krijg je al ideeën? Schrijf er maar veel op, in de tweede kolom.

Opgave 2.

Nu het tweede deel van de structuur: alles wat je met je hoofdpersoon laat gebeuren op de zeven dagen van de week. In het gedichtje van Annie Schmidt zie je, dat ze telkens iets laat gebeuren met iemand die een keurig net beroep heeft: de kolonel, de schooljuffrouw, de kolonel opnieuw, het dameskoor, en de griffier.

Jij kunt ook beroepen bedenken. Maar je zou ook dingen uit de keuken kunnen nemen, om dingen mee te laten gebeuren. Bijvoorbeeld:

vanillevla
rozemarijn
custardpoeder
slagroomsput
mes en vork
keukenrek
afwaskwast

Je ziet: graag weer woorden met veel lettergrepen.

Zelf een gedicht maken

*Dit is de kat van Wat-jammer-is-dat
die woont in 's-Gravenhage.
En elke dag doet hij wat gek
En iedereen maar klagen:
O, wat een kat,
Wat een akelige kat'
Hoe lang moet dat nog duren?
Wie wil de kat van Wat-jammer-is-dat
het Wilde Woud in sturen?*

*Op zondag plaagt hij Grootmama
En eet stiekem de vanillevla.*

*Op maandag is Leiden echt in last:
Dan roert hij soep met de afwaskwast.*

*Op dinsdag, dat is heel erg fijn,
ligt hij te slapen in de rozemarijn.*

*Op woensdag is hij vaak een loeder
en bestrooit de buurvrouw met custardpoeder*

*Op donderdag maakt hij het echt te gek:
Hij hangt al onze sokken aan het keukenrek.*

*Op vrijdag reist hij naar Rotterdam-Zuid
en maakt graffiti met de slagroomsput.*

*Op zaterdag is de week voorbij
Dan kookt hij een potje rijstebrij.
Die eet hij met de schooljuffrouw
Want dan heeft hij (soms) wel wat berouw.*

*Dat is de kat van Wat-jammer-is-dat
Die woont in 's-Gravenhage.
En soms gebeurt het wel eens dat
we mensen horen vragen:
"Zeg, die kat, die kat
van Wat-jammer-is-dat,
die altijd maar wil plagen ...
Die moet toch WEG!
Wat is dat, zeg?
Die is niet te verdragen!"*

*Maar dan zeggen wij toch
"Ach weet u, och ...
Die kat is niet echt door en door slecht...
Al plaagt hij soms, we zijn aan hem gehecht!"*

En nu aan de slag: hier zie je ons voorbeeldje:

Voordat je nu zelf aan de slag gaat, nog een slimme tip.
Je ziet dat wij voor het voorbeeld de 'dingen uit de keuken' gebruikt hebben, hè?
In elk tweeregel-stukje vind je er een. MAAR LET OP: we zetten die niet op de eerste
regel, maar op de TWEEDE. Weet je waarom? Dan is de verrassing veel groter. Het
zijn zulke ongewone woorden, en dan denkt iedereen die het leest: hoe bedenken
ze nou zo'n prachtig, ongewoon rijmwoord om de tweede regel mee af te maken...
Nou, jij weet nu dus hoe dat zit!

En daarom: aan de slag, en veel plezier met
... de haan van Koog aan de Zaan
... het paard van Heer Hugowaard
... de peer van Cadier en Keer ...

Stuur je de allermooiste gedichten op naar ons, op de redactie van VOORUIT?
We zijn heel benieuwd!